

Rūdolf Frīlings. Kristietības būtība.

Rudolf Frieling. Vom Wesen des Christentums. Urachaus.

Tulkojis Kārlis Žols.

SATURS.

- Cilvēces mīkla.
- Cilvēka radīšana.
- Paradīzes pazaudēšana.
- Pasaule bez Dieva.
- “Kad laiks bija piepildīts”.
- Dieva Dēls un Cilvēka Dēls.
- Nevarīgā Dieva noslēpums.
- Kristus dziedinātājs spēks.
- Kristietība.

- Vēsture un mistika.
- Apokaliptiskās izredzes.

Cilvēces mīkla

Jautājums par kristiānisma būtību nav šķirams no otra jautājuma: vispār par cilvēka būtību. Mūsdienu cilvēks izjūt arvien lielāku nepieciešamību šinī jautājumā iedziļināties. “Kas tad notiek ar cilvēku?” Cilvēks savu esmi vairs neizjūt tā, it kā tā tūlīt pašsaprotamā kārtā būtu “neapstrīdama”. Tā ir apšaubāma, apstrīdama, tā ir kļuvusi nedroša. Vai ir kāda jēga būt cilvēkam?

Šodien ir ārkārtīgi liela nosliece tieši par “cilvēciskā” (des eigentlich “Menschlichen”) nozīmi un izredzēm virs Zemes domāt pesimistiski. Ir redzams, ka par cilvēcisku Zemes nākotni (an einer menschlichen Erdenzukunft) vispār arvien no jauna mēdz šaubīties un līdz ar to - izsamist. Bet vai gan šādos rūgtu jūtu uzplūdumu gadījumos cilvēks vienmēr saprot, no kā viņš līdz ar to ir gatavs atsacīties un aizmest projām un kādu cerību līdz ar to vajadzētu aprakt? Atcerēsimies taču vispirms dažu labu lietu, kas šim pesimismam runā pretī. Te, piemēram, varētu minēt mūsu fizisko ķermeni,- izbrīns par šo tik bezgala gudri būvēto organismu šī pesimisma priekšā mūsos arvien no jauna grib izraisīt mulsumu un it kā modināt kādu nojausmu par to, ka ar cilvēka būtīni viss reiz varētu būt labi. Mums tikai jāatrod laiks pievērst vērību šai brīnumu pasaulei, kuru mēs parasti nevērīgi un pašsaprotami nēsājam sev līdz savā fiziskajā ķermenī. Tālāk padomāsim, ka šajā fiziskajā ķermenī mīt dvēseles dzīve, kas dažnedažādi un bagātīgi var izpausties

sajūtās un jūtās, gribā un domās, kas “uz augšu” iesniedzas garapasaulē un gadu tūkstošos ir devusi kaut ko lielisku mākslas, zinātnes, tehnikas, bet pirmkārt, arī rakstura izveidošanas jomā. Un vai it sevišķi mūs neaizkustina tas, ka katra jauna cilvēkbērna sākušos dzīvi apmirdz kāda neizsakāmi skaista dievišķa apsoliņuma rītagaisma? Un tad ir tā, it kā mūsu dvēseli ikreiz gribētu pārņemt cerības un mīlestības spēks : vai tad tomēr tā nevarētu pašāvīgi uzticēties kādai lielai laimei (an ein grosses Heil), kas cilvēkam ir paredzēta.

Protams, tam pretstatā tagad izpaužas ļoti svarīgas citāda veida ietekmes; te pietiek dažos vārdos atgādināt jau pietiekami labi zināmo. Cik gan bieži mums ir jāpiedzīvo, ka agrīnā bērnības rīta apsoliņtais brīnums novīst un iznīkst tuksnesīgajā pieaugušā cilvēka ikdienā, ka apsoliņums paliek neizpildīts. Tālāk mēs piedzīvojam, kā cilvēka gara spējas noved pie indīgas gāzes un atombumbas un kā dvēseliskās iespējas pazūd iekārē un naidā. Mēs piedzīvojam kopdzīves katastrofas, vai - vēl daudz vairāk - nevarēšanu sadzīvot, vai nu tas notiktu ar tautām, rasēm, šķirām, mājas iedzīvotājiem, ģimenēm, laulībām, vai tās ir atsevišķa cilvēka grūtības ar sevi pašu. Katrs no savas pieredzes zina, ka mums, piem., pastaigājoties brīvā dabā, varētu izlauzties nopūta : “Cik skaista būtu pasaule bez tās kroņa!” Visa cilvēka esmes mokpilnā mīkla izpaužas šinī paradoksālajā teikumā. Kas tās ir par dīvainībām ar cilvēku, kurš no vienas puses ir tāds Dieva brīnums un, kurš tomēr atkal spēj būt sliktāks un briesmīgāks par vismežonīgāko plēsoņu? Vai tad patiešām ar cilvēku kaut kas nav kārtībā? Kā lai mēs tiekam galā ar visām šīm tik pretrunīgām izjūtām?

Bet, lūk, tieši šī neatrisinātā jautājuma sāpīgais smagums ir tas, kas mūs sagatavo kristiānisma atziņai un atzīšanai. Ja mēs, būdami moderni cilvēki, pēc vislabākās sirdsapziņas (mit gutem Erkenntnisgewissen) kristiānismu no jauna varam uzskatīt par lielu ārkārtīgi svarīgu cilvēces nepieciešamību, tad par to mēs esam pateicīgi antropozofijai (“Gudrībai par cilvēku”), Rūdolfā Šteinera atziņas darbam.

Kaut arī vēsturē kristiānisms ir ienācis tikai kādā noteiktā vēsturiskā brīdī, tad aplūkojams tas tomēr ir kādā - ar cilvēku saistītā - plašākā skatījumā. Tādējādi kristiānismu savā pasaules skaidrojumā jau no paša sākuma ir iekļāvusi Vecā testamentā pagātnes gudrība. Vispirms aplūkosim šī kristiānisma priekšvēsturi.

Cilvēka radīšana.

Bībeles radīšanas stāstu sensenā gudrība cilvēka pirmsākumu saskata dievišķajā (im Gottlichen). Bet reizē tā runā par to, ka Dievam, kad viņš cilvēku radīja, bija kāds noteikts nodoms, pavisam noteikts mērķis. Viņš radīja viņu, “pēc sava attēla un līdzības”. Dieva attēla iedzīvināšana (Gott - Ebenbildlichkeit)- tas bija lielais Dieva cienīgais mērķis, kas apmirdzēja cilvēka radīšanu.

Bet kur tad izpaužas šī līdzināšanās Dievam? Ja cilvēks būtu tikai “kreatūra”, kaut arī vēl kāds it pilnīgs radījums, tad ar to vēl nebūtu pietiekami daudz darīts šī cēlā mērķa labā. Par Dieva attēlu cilvēku drīkstētu saukt tikai tad, ja viņš arī no savas puses spētu būt radīga būtne - un līdz ar to vairāk nekā radījums. Lielajam Dieva nodomam viņš atbilstu

tikai tad, ja viņš sevī nestu savu radīgo personīgās būtības centru, no kura viņš brīvi un mīlot, saskaņā ar dievišķo labā izpratni, varētu darboties.

Bet tāda būtne, kas brīvi paļaudamās uz savu iekšējo būtību, pati par sevi ir noteicēja, kura šī vārda visaugstākajā izpratnē būtu saucama par “personību”, savukārt, ja mēs tādā ikdienišķā valodā drīkstam izteikties, tik vienkārši “gatava” no Radītāja rokas nemaz nevar rasties. Tā nevar tik vienkārši tikt radīta, ja tai ir jābūt kam vairāk nekā radījumam. Tā Dievs cilvēkam ir iedvesis kaut ko no sava paša būtības, vai citā līdzībā izsakoties, atdevis vienu savas dievišķās pirmatnējās uguns dzirksteli un it kā kādu dīgli to iedēstījis cilvēkā.

Lai šis dīglis reiz varētu attīstīties par Dievam līdzīgu brīvu personību, ir vajadzīgs ilgs tapšanas process. Lai cilvēks attīstītu to, kas viņam ir dots, ir nepieciešams “vēsturisks” attīstības process (Durchgang durch eine Geschichte), un tas, ar ko viņš tajā sastopas, tas nav nekas tāds, kas viņam it kā nejauši no ārpuses atgadītos, daudz būtiskāk tas ir piederīgs cilvēka tapšanas procesam. Tikai ciešanās un liktenīgos atgadījumos cilvēks pamazām kļūst par to, par ko viņam jāklūst.

Tā ir būtiski svarīga atziņa, ka cilvēks par tādu cilvēku, kurš nes sevī Dieva līdzību, vēl nebūt nav pilnīgi izveidots. Viņš vēl ir “ceļā”. Ar to viņš atšķiras no visiem citiem radījumiem uz Zemes. Akmens, augs un dzīvnieks ir “gatavi”. Viena roze patiešām visā pilnībā ir “viena roze”. Tā ir visā pilnībā tāda, kādai tai jābūt un kāda tā spēj būt. Bet, no otras puses, tādēļ tai arī nav nekādas vēstures. Tas pats attiecas uz dzīvnieku. Cilvēkam, salīdzinājumā ar savā veidā pilnīgi izveidoto radību, arvien no jauna sāpīgi uzmācas viņa nepilnības apziņa. Viņš taču atrodas tik daudz augstāk par kreatūru, kas ir zemāka par

viņu un tomēr, attiecībā uz sasniegto pilnības pakāpi, ir šausmīgi atpalicis. Viņš, “būdam cilvēks”, ne tuvu nav tas, kas ir roze, “būdama roze”.

Fiziskās miesas izveidojuma ziņā, cilvēks, bez šaubām, ir radības kronis. Miesas uzbūve garajā attīstības vēsturē ir sasniegusi lielu pilnību. Bet īstā iekšējā cilvēka būtne ir tikai savas attīstības sākumā. Tādēļ tik grūti ir tikt skaidrībā ar jautājumu, ko gan īstenībā lai par cilvēku domā, kā tad galu galā būs ar viņa vērtību vai nevērtību, - pēdējais vārds vēl nav sacīts, cilvēka tapšanas process vēl turpinās. Ja mēs paši sevi pareizi izprotam, tad, viennozīmīgi “cilvēki” mēs vēl neesam, bet gan kaut kas tāds, kam varētu piemērot tādu nosaukumu, kā “cilvēku kandidāti”, “cilvēku aspiranti”.

Dievam līdzīgais cilvēks ir tāds tāls nepārrēdzams mērķis (ein Fernziel). Ceļu uz šo mērķi sauc “vēsture”.

Paradīzes zaudēšana.

Starp iedarbīgajiem spēkiem, šīs vēsturiskās tapšanas faktoriem, arvien vairāk kļūst pamanāmi tieši arī dievišķā pretspēki. Cilvēks nes sevī Ļaunuma iespēju, iespēju, kurai gan jau pārāk bieži ir izdevies īstenoties. Bet ievērtības vērts ir tas, ka Ļaunumu sevī cilvēks vienmēr izjūt kā “citu” (als das “Andre”), kā to, kas viņam patiešām kopš agras bērnības ir svešs un nepiedienīgs, lai arī cik spēcīgi tas pašreiz viņu neietekmētu. Cilvēks “Ļauj tam tā notikt”, viņš “pats sevi nepazīst”(man kennt sich selber nicht”), ja viņš

Ļaunumam - kā "citam" - Ļauj sevī iemājot, - sava paša būtnē katrs jau vēlētos būt "labs", ja arī viņš varbūt to neatzīst.

Šī elementārā izjūta par Ļaunumu kā kādu "citu", kas nav "paša", nozīmē apstiprinājumu bībeles vēstījuma patiesīgumam, ka sākumā cilvēkā Ļaunums nav iemājojis, turpretim tikai kādā noteiktā brīdī cilvēkā esot ienācis svešas ietekmes veidā (als Fremd - "Einfluss"), it kā kādas dvēseliskas "infekcijas" veidā. Bībele šo notikumu attēlo kā grēkā krišanu - čūskas, koka un ābola attēlos. Pie tam, protams, te ir runa par līdzībām, bet par tādām līdzībām, kādas tās atklājas pārjutekliskajam skatījumam. Šodienas cilvēkam, ja viņš pie tām, kā pie augstākajām patiesībām, grib atrast godīgu pieeju, tad vispirms tās viņam ir jāietērpj viņa domu pasaulei atbilstīgā valodā.

Kā gan gudrības un mīlestības pilns Dievs varēja pieļaut to, ka ienaidnieks piekļuva vēl bērnišķīgi nevainīgajam cilvēkam un viņu, tā sakot, iekšēji inficēja ar egoisma baciļiem un līdz ar to atbrīvoja ceļu visām turpmākajām cilvēka ciešanām? Šī problēma kļūst pārskatāmāka, ja mēs atceramies vispārējo dzīves pieredzi, ka jaunam cilvēkam nav derīgi vienmēr palikt tikai vecāku paspārnē. Ja no viņa kaut kam ir jāiznāk, tad viņam šis drošais patvērums reiz ir jāpamet un - bez īsredzīgas baiļošanās - viņam ir jāatļauj uzsākt šo naidīgo, bīstamo dzīvi. Ar briesmām ir jāsamierinās. Tāda pieredze mums var noderēt it kā logs, caur kuru mēs ieskatāmies dziļos cilvēces vēstures noslēpumos. Mēs kaut ko nojaušam par dievišķā cilvēka ieceres riska raksturu.

Nepārtraukts Dieva tuvums īstai patstāvībai nebūtu Ļāvis ieviesties. Cilvēkam nemaz nebūtu citas iespējas kā neapzināti, dabīgā kārtā būt labam un labi izturēties. Bet "cilvēks" viņš būs tikai tad, ja labais viņa rīcībā izpaudīsies brīvi un nepiespiesti, saskaņā

ar viņa visdziļāko būtību. Tikai tad labais patiešām būs "labais". Paradīziskā cilvēka nevainība vēl nebija tas, kas galu galā ar cilvēku bija "domāts". Reiz tā atkal ir jāatgūst augstākā pakāpē kā svētums. Bet starpposmā - traģiskā iepazīšanās ar vainu.

Ar grēkā krišanu bija ievadīta cilvēka atraisīšanās no viņa dievišķajām pirmsākuma sfērām, kas arvien vairāk progresēja.

Viņš kļuva arvien patstāvīgāks un pašapzinīgāks. Šo progresējošo atraisīšanās gaitu raksturoja tas ("grēks" un "atšķirtība" ir saistīti), ka cilvēks tika pārvietots vidē, kura arvien vairāk nostiprinājās un sacietēja. Jo lieliskāks kļuva ķermenis, jo vairāk tas norobežojās, - jo vairāk atsevišķajam "izolētajam" cilvēkam tas piešķir iespēju spert pirmos patstāvības soļus - pasaulē, kura kļuva arvien lieliskāka, arvien blīvāka. Tā grēkā krišana iekustināja kādu ilgstošu procesu, kas šodien vēl nav mitējies, jo atsvešināšanās no dievišķā pirmsākuma arvien vēl ir spējīga pieaugt un izplatās arvien plašākās esamības jomās.

Senie sapņi par kādu zaudētu paradīzi, par kādu aizgājušu zelta laikmetu tātad ir bijuši patiesīgi. Tikai paradīzi nedrīkst iztēloties rupji materiālistiski, tas nozīmētu pārprast seno svēto vēstījumu tēlaino valodu, izsakoties līdzībās. Tas, lūk, bija šis pirmais - bērnišķi nevainīgais ciešas saistības stāvoklis ar Dievu, kas dažādi atbalsojās tautu atmiņās.

Šo "pirmsākumu gaismā" apliecina arī pirmatnējā gaišredzība, kas pamazām izsīkst un kļūst neskaidra. Tā pamirdz visu tautu gudrībā un, neskatoties uz visiem saduļļojumiem un uzslāņojumiem, ir vēl saskatāma.

Šinī sakarībā minamas arī senatnes "Mistērijas", kas tam nolūkam piemērotus cilvēkus sagatavoja "iesvētīšanai" un šo iesākušos atsvešināšanos no dievišķās pasaules zināmā

veidā vēlreiz Ļāva pārvarēt, iespējamības robežās vēlreiz, tā sakot, grēkā krišanu “atceļot”.

Šādas pirmatnējās atklāsmes ilgstošas iedarbības rezultātā radās senās reliģijas pirms kristietības. Ne tikai Izraēlā, arī “pagānu” reliģijām piemita augsta gudrība, kaut gan grēkā krišana kļuva pamanāma arī šajā novadā. Sākotnēji - “pagānu dievi” bija īstas augstākās garabūtnes, eņģeļi, erceņģeļi un citas dievišķas būtnes, ar kurām sākumā cilvēks vēl varēja nonākt sakaros. Bet pamazām augstākos spēkus viņš vairs nespēja saskatīt un bieži vien “Dievu” vietā stājās dēmoni un spoki. Tādējādi arī mistērijas bieži tika ievilkta izvirtībā.

Pasaule bez Dieva.

Tikpat lielā apjomā, kādā cilvēks piedzīvoja šo “dievu mijkrēsli” un savu pārjuteklisko dzimteni aizmirs, norisinājās viņa iedzīvošanās uz Zemes, arvien pilnīgāk to padarot par savu pasauli. Tādējādi viņš ieguva personīgo pašapziņu un nomoda apziņu, kaut arī par to bija jāsamaksā ar paradīzes zaudēšanu.

Visu piepildītājas dievišķā klātienē izpratnē, zemespasaule ieguva, tā sakot “vakuuma”, tukšas telpas nozīmi. Nevis tā, it kā Zeme no šīs klātienē būtu pilnīgi izolēta, bet šo dievišķā visaptverīgās klātesmes abstrakto jēdzienu, kas bieži vien tik maz izsaka, ir jāuztver dzīvāk un tādā ievirzē jāpildīgo, lai tas šinī visaptverīgā klātesmē Ļautu apjaust kādu “vairākumu” vai “mazākumu”. Piemēram arī noziedzniekā Dievs ir

klātesošs, tiktāl, cik Viņa ziņā ir arī noziedznieka eksistēšana, tiktāl, cik Viņš noziegumu ņem vērā no sava dievišķā viedokļa, - bet tad kādā labā darbā Viņš taču ir klātesošs vēl kādā pavisam citā izpratnē, kādā augstākā līmenī. Visas lūgšanas par Viņa valstības nākšanu un par Viņa gribas piepildīšanos arī virs Zemes, būtu bezjēdzīgas, ja šinī visurklātesmē nebūtu kāda atšķirība “ciešuma” ziņā. Šinī, cilvēka apziņā līdz nepazīšanai samazinātas un līdz nejūtāmībai “atšķaidītas” dievišķā klātesmes izpratnē, zemespasauli var nosaukt par “vakuumu”, tā sakot, par telpu, kurā nav Dieva, kurā cilvēks tika pārvietots, lai tieši šinī, pavisam īpaša rakstura esmes provincē attīstītu savu patstāvību.

Ar to saistās tas, ka uz Zemes var notikt tik daudz kā šausmīga un briesmīga, ka Dievs to “pieļauj”. Cilvēks nekad nebūtu kļuvis patstāvīgs, ja šinī pasaulē, kura līdz zināmai pakāpei Dieva klātesmi ir zaudējusi, viņš visā nopietnībā nebūtu sastapies arī ar iespēju - patiesi maldīties, patiesi kļūdīties. Bez šīs nopietnās iespējas nebūtu brīvības un, plašākā skatījumā, bez brīvības un patstāvības nebūtu patiesas mīlestības. Šāda pieļaušana - “un Dievs klusē” - nebūt nesakņojas Dieva vienaldzībā un neieinteresētībā. Gluži pretēji, tā ir nenovēršami nepieciešama, arī Dievam neizmaināma augstākās dievišķās cilvēkmīlestības traģiskā ēnas puse, mīlestības, kas protams, attiecas uz cilvēku, par kādu viņam reiz jākļūst. Tā ir Dieva mīlestība, pievērsta rītdienas un parītdienas cilvēkam, - kas mūs nevar pasargāt no Ļaunuma un nāves pieredzes. Dievs atsakās no tā, lai savā visspēcībā atvairītu Ļauno spēku. Viņš to pieļauj, bet toties cilvēkam nāk palīgā citā veidā : sūtot viņam Kristu.

“Kad laiks bija piepildīts”.

Arvien progresējošā tāda cilvēka patstāvība, kurš pasaulē bez Dieva tuvuma kļūst arvien pašapzinīgāks, galu galā būtu novedusi bezdibenī. Cilvēks savu dievišķo pirmsākumu būtu pilnīgi aizmirsis, un Dieva pretspēku izraisītās cilvēka būtnes inficēšanās sekas būtu bijušas visa cilvēciskā pamiršana, - ja vien ar dievišķās providences ziņu - glābšanas nolūkā nebūtu notikusi iejaukšanās, lai grēkā krišanas attīstības gaitā iegūto patstāvības augli atņemtu velnam un izlietotu dievišķo mērķu labā.

Pestītājs, uz kuru it visur norādīja senie pravietojumi, nāca tikai tad, kad, “kad laiks bija piepildīts”. Kādēļ ne agrāk? Kādēļ ne tūlīt pēc grēkā krišanas? Kādēļ bija jāpaiet vēl tik ilgam laikam, vēl tik daudz jāizcieš atrodies tālu no Dieva, ja jau Dievs par glābšanu taču bija izšķīries? Šeit mēs sastopamies ar dievišķās “ekonomijas” noslēpumu. Atšķirtībai no paradīzes, neskatoties uz visu postu, bija arī kaut kas pozitīvs. Tā iekustināja cilvēka personības tapšanu. Vispirms šai attīstībai vajadzēja sekmīgi norisināties līdz zināmam brīdim, kad iejaukšanās varēja notikt tā, lai Viņš līdz šim sasniegto spētu satvert un pārvērst tūrā dievišķā ieguvumā. Tēlaini izsakoties tautas valodā : velnam savu ieguldījumu vajadzēja veltīt kapellas celšanai, - būtībā viņam, lūk, ir bijis jāstrādā Dieva labā.

Ja iejaukšanās būtu notikusi par agru, tad pretinieka spēki, kuri grib Ļaunu, bet kuriem taču tieši tādēļ savā veidā vajadzēja kalpot gudrajam plānam, cilvēkā vēl nebūtu ieaudzinājuši nepieciešamo patstāvības pakāpi.

Ja iejaukšanās būtu notikusi par vēlu, tad cilvēks pa to laiku būtu nonācis pārāk spēcīgā, nelabojamā pretinieku spēku atkarībā, no kuras viņu līdz tam - viņam joprojām vēl piemītošais paradīzes mantojums - visā visumā bija pasargājis. Tad viņš savu dīgstošo brīvību, kas viņa apziņā modina konflikta izjūtu (Zwiespalts - Erlebnis) neatsaucami (endgultig) būtu apmainījis pret dēmonisku apsēstību. Tad viņš būtu aizmirsis, ka Ļaunais mūsos vienmēr ir šis “cits”.

Bet glābējs parādījās pareizajā stundā (in der richtigen Weltenstunde), tās vēstures pareizajā brīdī, kas cilvēku ved pretī viņa tālajam mērķim.

Dieva Dēls un Cilvēka Dēls.

Kādēļ glābējs tiek saukts par “Dieva Dēlu”? Mums ir jāsaprot, ka visi mūsu priekšstati par dievišķo pasauli ir vairāk vai mazāk nepilnīgi. Tā arī “dēls” ir taustāma līdzība, kas mums no tēlainas uztveres ir pārceļama mūsu šodienas abstraktajā domāšanā.

Dievs, no vienas puses, ir bez jebkādiem trūkumiem, sevī pilnīga būtne, - “kā pilnīgs ir jūsu Tēvs debesīs”. Bet tādēļ Dievu mēs nedrīkstam tūlīt iesprostot mūsu nepietiekamās intelektuālās domāšanas gūstā un šo pilnību, ātri pieņemtas mātīgās loģikas izpratnē, iedomāties tā, it kā Dievā tā izslēgtu “tapšanu” (“Werden”). Patiesībā Dievs, neskatoties uz visiem teoloģiskiem un filozofiskiem jēdzieniem, lūk, nav tā domātās “visnotaļ

izolētās un noslēgtās” sava paša pilnības gūsteknis: Viņam, turpretī, bez šī mūžīgi mierpilnā esmes aspekta ir raksturīgs vēl otrs - tapšanas aspekts, dievišķās dīgšanas un augšanas aspekts. Šis mūžīgajā esmē pilnīgais Dievs ir “Tēvs”. Bet tam pievienojas vēl kāds cits tikpat pamatots un paties Dieva piedzīvojums (Gottes - Erlebnis): topošais Dievs, kas dzen atvases nākotnē (in die Zukunf thinein sprossende Gott), “Dēls”. Tādēļ viņš ir arī radīšanas spēku nesējs. Jāņa prologa (un tāpat arī Pāvila vēstuļu) izpratnē pasaules radīšana ir notikusi ar Dēla starpniecību. Tieši šis Dievs, kurš dzen atvases brīvā augsnē un nākamībā, kurš ir pievērsies nākotnei, ir tas, kas sevi saista ar cilvēci. Glābdams, viņš grib savienoties ar topošo Es personību, viņu no velnišķās “infekcijas” dziedināt un vadīt to dievišķā aicinājuma virzienā. Tā kā Viņš, par cilvēku kļuvušais, vienlaikus īsteno dievišķo iespēju, cilvēka nākotnes veidu, tad viņš ir arī “Cilvēka Dēls”, tā paraugs, kas kā vispilnīgākais “no cilvēka var izveidoties”. Viņu sauc “Dieva Dēls” un “Cilvēka Dēls”, jo dievišķā un cilvēciskā nākotne viņā saplūst kopā. Cilvēka tapšanas gultnē tiek ievadīta dievišķas tapšanas straume. Viņā izpaužas cilvēka vēstures un Dieva vēstures sakritība.

Daba savā krāšņumā ir kādas bijušās Dieva izpausmes piemineklis. Dieva Dēls kļūst cilvēks, tas nozīmē : Dievs meklē sev savu nākošo, jauno izpausmes lauku cilvēciskā sfērā (im Reiche des Menschlichen). Ja mēs kādreiz dzīvē sastopamies ar patiesu cilvēkmīlestību un uzpurēšanos, ja bezcerīgajā egoisma tuksnesī parādās cilvēciskā sidrabotais mirdzums (der Silberblick des Menschlichen), tad mēs apjaušam kaut ko no tā, ko tas nozīmē : Dievs meklē sev savu nākotni cilvēciskajā sfērā (im Bereich des Menschlichen). No cilvēciskās nepilnības (aus der Menschlichkeit heraus) ir jāpaceļas

augšup pavisam jaunai, pasaulē vēl nebijušai Dieva atklāsmei un dzīvības izpausmei (Offenbarung und Lebens-Ausserung des Gottlichen). Cilvēks ir Dieva vēl nekultivētā zeme (das Neuland Gottes). Šo, no cilvēciskā iznirstošo nākamo Dievu arī šinī skatījumā pamatoti sauc par “cilvēka Dēlu”, jo viņam savā jaunajā veidā ir jāpiedzimst no cilvēciskā. Kristū tas bija īstenojies pirmoreiz. No viņa šim procesam ir jāpārsviežas uz cilvēci.

Tādējādi visām cilvēku ciešanām piemīt šī augstā iespēja - kļūt par Dieva piedzimšanas dzemdību sāpēm, kas arī tiek izciestas “pēc Dieva gribas”, lai Dieva Dēls piedzimtu kā cilvēka Dēls. Tad cilvēka cīnīšanās un ciešanas vairs nenoris ārpus dievišķās sfēras kaut kur pasaules “malā”, kā tas pasaules skatījuma ziņā - varētu šķist, piemēram, islamam, kas Dieva Dēlu nepazīst.

Nevarīgā Dieva noslēpums.

Providences iejaukšanās glābšanas nolūkā, Dieva Dēla ienākšana zemes pasaulē, - kā gan tas saderas ar iepriekš izklāstīto domu, ka zemes cilvēka pasaule no Dieva visspēcības tika “atbrīvota”, lai kā “vakuums” kalpotu cilvēku patstāvības attīstīšanā? Vai dīgstošā cilvēka brīvība ar šo “iejaukšanos” netiek varmācīgi apspiesta? Lai uz šo svarīgo jautājumu varētu pareizi atbildēt, mums ir jāaskata tas īpatnais veids, kādā šī Dieva

ienākšana zemes cilvēka pasaulē notika. Dievs, kas parādījās uz Zemes, savā visspēcības pārpilnībā neatklājās. Gluži pretēji. Dieva upuris, kas iekļaujas šinī “pieļāvumā”, tiek virzīts uz savu piepildījumu - Golgātas krustā. Pārāk aprasta mums ir kļuvusi šī aina, tā kā mēs tikko spējam iejusties, kā tai reiz ar savu paradoksu vajadzēja satraukt arī tieši svēto prātus, “grieķiem - muļķība, jūdiem - skandāls”. Krustā piesistais Dievs - tas ir šis nevarīgais Dievs. Tā ir, lai vēlreiz to akcentētu, tā pati Dieva nevarība, kas kļūst redzama visu zemes šausmu pieļāvumā, tikai tagad ļoti kāpinātā veidā. Taču svarīgi ir šo nevarību pareizi izprast : tā nav Dieva vājums, bet gan sevis ierobežošana, apzināta atturēšanās, atsacīšanās - cilvēka brīvības labā. Pēc kristībām Jordānā kārdinātājs Kristu bija gribējis novirzīt nepareizā “pārliecību iedvesējas spēka demonstrēšanas” ceļā (auf den Abweg “überzeugender Machtentfaltung”). Bet Dieva Dēls bija palicis uzticīgs lielajam uzpurēšanās lēmumam. Ar kārdinātāja noraidīšanu jau iepriekš apzīmogodams savu nāves spriedumu, viņš to uzņēmas, - lai visvarenību ietērtu nevarībā, lai Dieva visspēcīgumam dzīvojot piešķirtu kādas “zaudētas lietas” izskatu un - dotos nāvē. Krustā piesistais Dievs savā nevarībā ir visdziļākā vēstures mistērija. Dieva bezspēcība, kāda tā it visur arvien no jauna ir izjūtama, kāda tā viskrasāk un visskaidrāk saredzama kļūst pie krusta, tā, vai nu sava piedauzīguma dēļ ir par iemeslu tam, lai no visas ticēšanas Dievam atsacītos, vai - turpretī - tā kļūst par ieskatīšanos slepenajā vissvētākajā vietā, kas tai pievērsdamās pārrauj aizkaru, - ja tā tiek atzīta par augstākās mīlestības mistēriju. Visspēcīgais Dievs ir izdarījis šo brīnumu, nekrizdams par upuri paša visspēcībai, lai līdz ar to nebūtu jāredz, ka cilvēki kādai ar uzvaru vainagotai dievišķai lietai skrietu pakal, vadoties vienīgi no ārējiem, mazvērtīgiem iemesliem. Ja cilvēki, tā sakot, būtu kļuvuši

par Dieva “līdzskrējējiem” un iekšēji tieši tādēļ Dievam būtu gājuši zudumā, tad jau gan tieši velns savā spēlē būtu bijis uzvarētājs. “Kāp no krusta zemē, tad mēs tev ticēsim”. Viņš nenokāpa no krusta. Viņš atsacījās no “12 leģionu eņģeļu” palīdzības. bet tieši tik pilnīgi uzpurējoties, šī Ļoti sakāpinātā dievišķā nevarība spēja it kā pēkšņi pārtapt kāda augstāka veida spēkā, Dieva spēkā, kas saderas ar cilvēka brīvību.

Kristus dziedinātājs spēks (Die heilbringende Macht des Christus).

Nevarīgais Dievs gaida, lai cilvēki tagad šajā nevarībā apslēpto mīlestības upuri atzītu par augstāka veida spēku un Ļautu tam uz sevi iedarboties. Nevarīgais Dievs gaida, lai cilvēki atzītu : “Tātad tu tomēr esi ķēniņš”. Viņa atbilde skan : “Tu to saki”. Tas nav tikai kāds apstiprinājums, kā “tev ir taisnība, tā jau tas ir”, bet tajā skan arī līdz - Tev tas ir jāsaka, pie tādas atziņas tev pašam ir jānonāk.

Šis iekšējā spēka izpausmes veids, kas mūsu dīgstošo brīvību neiedragā, neizmainījās arī ar augšāmcelšanos. Lūk, tā taču nenotika, ka viņš, augšāmcēlies, visā savā spožumā triumfēdams būtu parādījies, piem., Pilātam, Kajafam vai Augstajam Sinedrijam. Kristus savā augšāmcelšanās sfērā Ļāva ieskatīties vienīgi tiem cilvēkiem, “kuri viņu mīlēja”. Ārējie spēka samēri netika izmainīti. Bet bija pieteicies kāds spēks, kas vienīgi iekšējā brīvībā bija satverams : “Kristus dziedinātājs spēks”, kas tagad grasījās mēroties spēkiem ar grēka slimību, ar ienaidnieka spēku.

Kas bija noticis? Visaugstākā Dieva būtne, "Dēls", savu likteni brīvprātīgi bija saistījis ar Zemes cilvēku likteni. Viņam, banāli runājot, tas "nav bijis vajadzīgs". Viņš atradās ārpus lielās saskaršanās ar vainu, ārpus liktenīgā grēku seku tīkla, kurā bija sapinusies visa cilvēce. Nāve viņam nebija grēka alga. "Viņam vienīgajam - kā tas nevarēja būt nevienam citam cilvēkam, nāve, šī citkārt tik nevietā lietotā vārda vispatiesākajā nozīmē, bija "brīva nāve", bez nepieciešamības, - mīlestības vārdā nests upuris.

Ne jau tas, ka kāds mira par savu pārliecību Golgātas notikumā bija pats svarīgākais. Arī agrāk bija mocekļi. Golgātas notikuma vienreizīgums ir tas, ka Dievs, cēlies no pasaules, kuru raksturo nāvei tāla un nāvei sveša dzīve, labprātīgi devās specifiskajā Zemes cilvēka nāvē. Līdz ar to viņš vēl jo vairāk bija pavēris piekļūšanu šai "vakuuma" pasaulei, no tā brīža nonākdams ļoti tuvās radniecīgās attiecībās ar Zemes cilvēku. Cilvēki krusta priekšā, apgriezdami otrādi tos vārdus, kas raksturoja grēkā krišanas notikumu, varēja sacīt: "Redziet, Dievs ir kļuvis kā viens no mums". Dievs, kurš bija saradojies ar nāvi, nāvei nolemtajam cilvēkam bija kļuvis tuvs un sasniedzams. Viņš ar cilvēkiem bija atjaunojis solidaritāti.

Viņš parādījās tajā nomirušo pasaulē, kuri, grēkā krišanas gaitai attīstoties, dvēseles iedzimto debesu spožumu arvien vairāk bija pazaudējuši. Pārāk dziļi reiz iepīti laicīgajā dzīvē (Allzutief ins Irdische verstrickt gewesen) un sakarā ar to, augstāko garu īstajai debesu esmei it kā "samaitāti" (durch das Irdische gleichsam für das eigentliche Himmels-Sein der höheren Geister "verdorben"), savu aizsaules eksistenci viņi pavadīja Zemes ēnā. Šinī ēnu valstī Kristus ienesa jaunu gaismu.

Lieldienu rītā notika viņa augšāmcelšanās. Tas, kas bija sācies mirušo valstī, proti, ka tur kāds pārvarēja apziņas apslāpēšanu (Bewusstseindampfung) un parādījās kā starojoša dvēsele, tas tagad vainagojās ar to, ka arī miesa, cilvēka patstāvīgas personības attīstīšanas pamats, tika atņemta nāves spēkiem un “kā pārjutekliski apskaidrots Es orgāns, iekarota mūžībai”.

Augšāmcelšanās miesa iekļāvās kādā attīstības procesā, tā kļuva arvien īstāka, arvien “esošāka”(immer wirklicher, immer “seiender”), līdz debesbraukšanā tā piesātinājās ar Tēva visdziļākajiem pamatspēkiem un, “pārsniedzama” mācekļu uztveres spējas, izzuda no viņu redzes loka.

Ja nāve patiešām bija nodibinājusi vēl jo ciešāku radniecību ar Zemi, tad Lieldienas un debesbraukšana šo ievirzi vēl pastiprināja. Tā nebija garīga piepildījuma meklēšana “prom no Zemes”, bet savienošanās ar debesu spēkiem par labu Zemei, “Zemes labā”. Pretējā gadījumā - debesbraukšana, ja tā būtu bijusi aiziešana projām no Zemes, tad jau tā runātu pretī apsolījumam : “Es būšu pie jums ik dienas”. Tieši tikai tad, kad viņš ir augšāmcēlies un “uzbraucis debesīs”, viņam tagad ir iespēja, pateicoties savai nāvē iedibinātajai radniecībai ar Zemi, laicīgo sfēru cauraust un apgarot ar debesu sfēru (das Irdische mit dem Himmlischen zu durchdringen und zu verklaren).

Visa Golgātas mistērija ir kaut kas līdzīgs kādai lielai “transformācijai”. Tā ir dievišķo spēku pārliešana cilvēciskajos, dievišķo dzīvības iespēju - cilvēciskajās dzīvības iespējās. Vienā vienīgajā Jēzū Kristū šī transformācija bija norisinājusies fundamentāli, paverot iespējas. Bet šis dziedinātājs spēks (diese heilbringende Macht) tūlīt uz visu Zemi un visos cilvēkos neizlejas. Atkal mēs sastopamies ar kādu bieži daudzinātu iebildumu :”Jā,

ja patiešām tāds Dieva darbs uz Zemes būtu norisinājies, vai Zemei un cilvēcei nevajadzētu pavisam savādāk izskatīties? Pasaule tāda neizskatās, it kā kāda dievišķa atpestīšana tajā būtu norisinājusies!” Kurš tādā veidā iebilst, tas cilvēkam tik svarīgo atpestīšanas norisi iztēlojas ķīmiska procesa veidā, kas noris automātiski. Ne jau šajā automātiskajā veidā Kristus darbs var ietekmēt Zemi un cilvēci. Ikreiz, ikvienā atsevišķajā gadījumā šo iedarbību ir jāizraisa individuālā cilvēka brīvajam “jā”, cilvēkam, tā sakot, tās “spēkā stāšanās” ir jāapstiprina ar savu parakstīšanos. Pilnīgi izpausties tā var tikai tad, ja tā nepaliek “vienpusīgs” notikums. Cilvēku un viņam atbilstīgo zemes pasauli, viņa pasaulei piederīgo, tā spēj pārveidot vienīgi tādā mērā, kādā to cilvēks ar savu izturēšanos pieļauj.

Riharda Vāgnera “Parsifals” beidzas ar orākula vārdiem : “Atsvabināšanu atsvabinātājam”. Starp citu, tas var nozīmēt arī to, ka bez mūsu brīvas piekrišanas Pestītāja upuris pilnībā augļus nenestu. Pestītāja atsvabināšana, rūpēšanās par to, lai viņa mīlestības darbs nepaliktu neauglīgs, ir cilvēka ziņā.

Kristietība.

Golgātas mistērijai seko Vasarsasvētu notikuma izraisītā kristietības nodibināšana. Pēc tam, kad evaņģēliji ir attēlojuši šī Viena, vienreizējā, vientuļā likteni, Apustuļu darbi tagad no šī Viena var pievērsties daudziem. Tas, kas iepriekš bija ieslēgts vienā, viņā ierobežots, tas, pateicoties Golgātas mistērijai, tagad ir kļuvis

“izdāļājams” (“ausspendbar”). Tagad tas pamazām var pāriet cilvēkos, kuri ar savu “jā” šo pāriešanu padara iespējamu. Lai šo izpratnes un atzīšanas “jā”, kas atpestīšanas spēkiem atbrīvo pie mums pieklūšanu, spētu pateikt, cilvēkam ir vajadzīgs zināms apziņas spēks. Viņam kaut kādā veidā ir jāiegūst skaidrība par to, “kas ir Kristus” un “kas ir viņš pats”, kādā situācijā viņš pats atrodas, kas ar viņu notiek.

Līdz šim izklāstītais mums ļauj secināt, ka kristieša attiecības ar savu Pestītāju tādu pārsniedz attiecības vienīgi ar kādu “paraugu”. Daudz vairāk nekā ar paraugu, te ir darīšana ar “pirmtēlu”. Paraugš atrodas “ārpusē”. Zināmos apstākļos tas var ietekmēt pat satriecot un vēl jo sāpīgāk var likt apzināties savu nespēju šim paraugam jebkad līdzināties. Citādi tas ir ar “pirmtēlu”. Gētem auga pirmtēls bija dzīva garīga būtne, kas radot darbojas visos zemes augos, kas ar saviem spēkiem rosīgi iesaistās zemes veidojumu tapšanā. Tāpat kā visiem zemes augiem pamatā ir kāds debesu pirmtēls, pirmaugs, tāpat arī visiem dažnedažādajiem cilvēciskas izcelsmes veidojumiem ir viņu debesu pirmtēls, viņu pirmcilvēks. Kristus ir šī cilvēka pirmtēla nesējs (der Trager).

Bet te ir dziļa atšķirība. Pirmaugs paliek savā pārjutekliskajā gara pasaulē. No turienes tas iedarbojas leju uz zemes pasauli un no zemes vielas plazmas liek izaugt augam. Šim atsevišķajam zemes augam pašam “nekas nav jāgrib”. Pirmtēls darbojas viens pats un tādēļ realizē arī kaut ko atbilstīgi pilnīgu. Cilvēka tapšanā kaut kas līdzīgs norisinās vienīgi sākumā, kamēr noris miesīgi dvēseliskā pamata izveidošana. Arī te atsevišķajam cilvēkam vēl “nekas nav jāgrib”. Pirmtēls darbojas, tā sakot, virs viņa galvas un no zemes plazmas ilgstošā attīstībā liek izveidoties attiecīgi pilnīgam cilvēkam, - tiktāl, cik viņš ir

daba, tikai radība. Bet tad cilvēks tiek apveltīts ar Es dzirkstelīti, un sākas cilvēka tapšanas īstā “vēsture”, kam “dabīgi notikusī” tapšana bija tikai priekšpakāpe.

No tā brīža cilvēka tapšana vairs nevar tikt sekmēta vienkārši tādā veidā, ka pirmtēls to turpinātu pilnīgot no savas gara sfēras, atrazdamies “projām - virs cilvēka galvas”, bet tagad cilvēkam ar savu brīvo gribu savā attīstībā jātiek iesaistītam.

Tādēļ cilvēka pirmtēls, “kad laiks bija pienācis”, no savas atrašanās vietas garasfērā nonāk uz Zemes. Viņš iemiesojas un, kļūdams par atsevišķu zemes cilvēku, iekļaujas Zemes vēsturē. Līdz ar to rodas šī iespēja, ka cilvēks ar savu pirmtēlu var satīties vaigu vaigā, var tikt viņam “konfrontēts”. Viņš var - kas nav iespējams augam un dzīvniekam - nonākt apzinātās attiecībās pats ar savu pirmtēlu. Kristū, kurš redzamā veidā parādās uz Zemes, viņš var pazīt un atzīt savu paša pirmtēlu un viņam atvērties, “eksponēt” viņam savu iekšējo pasauli, lai viņš varētu pie tās rosīgi darboties un beidzot viņu izveidotu par īstu cilvēku. Savam pirmtēlam viņš piešķir iespēju, viņu nepilnīgo cilvēku, ar savu būtības starojumu pabeigt pilnīgot.

Tādēļ cilvēka tapšana par cilvēku nav droša un garantēta, kāda ir auga un dzīvnieka izveidošanās, ko vienpusīgi garantē tā pirmtēls. Bet cilvēkam, sākot ar vienu zināmu cilvēktapšanas momentu, vajag apzināti, ar nolūku, sevi savam pirmtēlam atvēlēt, lai Viņš viņu izveidotu par īstu cilvēku. Ja viņš no sava pirmtēla starojuma atsakās un par to neko negrib dzirdēt, tad viņa tapšana par pilnvērtīgu cilvēku ir apšaubāma. Tad viņš ilgstoši nevar tikt galā ar tiem spēkiem, kuri viņā ir ienākuši ar grēkā krišanu.

Ar grēkā krišanu sākumā vienotajā nevainīgajā cilvēkā ir ienākusi šī iekšējā nesaskaņa : krūtīs šīs divas dvēseles. Cilvēks izjūt sevī šo “otro”, viņš redz, ka pastāv iespēja sava

patiesā attēla izvēlē kļūdīties un galīgi iedzīvoties šī “otrā” izķēmojumā, savas būtības aplamā izveidojumā. Viņš apjēdz, ka viņš riskē ar savas īstās cilvēcības zaudēšanu. Taču šīs iekšējās nesaskaņas izraisītajām ciešanām, izbailēm par šīs kļūdīšanās draudīgajām briesmām un sevis pazaudēšanas draudiem šinī “otrajā”, - tam savukārt piemīt arī kāds spēks, kas modina apziņu. Šī iekšējā saķīdošanās cilvēku rosina izjust divas savas izveidošanās iespējas un nāves bailēs par šo - jau īstenoties sākušos - “otro” iespēju, ilgās izstiept rokas pēc savas cilvēces patiesā attēla, kas nesaduļķotā skaidrībā viņam ir sastopams Kristus tēlā. Tādējādi cilvēks tiek ievirzīts tā, lai viņš varētu kaut ko tādu, ko nevar kreatūra, proti - gribēt pats sava būtību. Kreatūrai savā tapšanas procesā “nekas nav jāgrib”, tā tiek gribēta no kādas citas sfēras. Arī cilvēks no turienes tiek gribēts, bet viņa tapšanā ar to nepietiek. Viņa paša brīvajai gribai vajag savienoties ar dievišķo gribu. Savukārt šai brīvajai gribai, no savas puses, priekšnoteikums ir atbilstoša apziņa no cilvēka puses.

Apziņas palīgs, kas cilvēkam viņa patieso pirmtēlu atklāj Kristū, ir Svētais Gars. Septiņas nedēļas pēc augšāmcelšanās notiek tā izliešanās Vasarassvētkos, “piecdesmitajā” dienā (am “funfzisten” Tag) (kā to izsaka nosaukums “Pfingsten”).

Golgātas mistērija laika gājuma ritmā Zemes esmē un īstenības sfērā ir iekļāvusies dziļāk, no augstākajām pasaulēm tā tagad pievelk kādu apziņas spēku, kas var pāriet uz cilvēkiem, kuri ir pievērsušies Kristum, proti - Svēto Garu, kuram kristiešus vajag “ievadīt visā patiesībā”, atsaukt viņiem dzīvā “atmiņā” Kristus vārdus un pašu Kristu viņu gaišredzīgajam skatījumam “apskaidrot”, tas nozīmē parādīt izprotamības gaismā.

Kristiānisms savā būtībā nav pilnībā izprasts, ja to uztver tikai kā “Kristus mācību”. Kristus dod sevi pašu; savu būtību un savu rīcību, bet palīgā te nāk Svētā Gara mācība, kas šo Kristus būtību un rīcību palīdz izprast. Vasarssvētku ugunsliesmas sadalās, virs katra mācekļa galvas parādās kāda liesmu mēle : Svētais Gars grib darboties atsevišķajā individuālajā cilvēkā. Tieši tādējādi, ka katrs atsevišķais cilvēks brīvās atziņas gaismā savu kontaktu ar Kristu kopj un padziļina, var rasties kristiešu savstarpēja apvienība, patiesā “baznīca”. Tad Kristus tapšana par cilvēku rod savu piepildījumu cilvēces tapšanā par kristiešiem.

Vēsture un mistika.

Kristiānisma “divpusība”, - tā kā tā būtība izpaužas Golgātas notikumā un šī notikuma brīvā apgūšanā no cilvēku puses, - slēpjas pamatojums tam, ka šeit “vēsture un mistika” var harmoniski savienoties.

Līdzšinējā kristiānisma attīstībā starp šiem abiem elementiem daudzkārt ir radušies saspīlējumi vienpusības dēļ.

No vienas puses oficiālā baznīca pamatoti turējās pie tā, ka te noteicošais ir vēsturiskais objektīvais atpestīšanas darbs, kas vēsturē ir ienācis mūsu ēras sākumā. Bet šo dziedināšanas faktu (diese Heilstatsache) pamazām sāka uztvert kā kādu tikai ārēji notikušu faktu, kas ir ņemams vērā vienīgi vēstījuma ceļā un “ticams”, paļaujoties uz vēstījuma autoritāti, vai nu tā ir priesterības vai kādas svētas grāmatas autoritāte.

No otras puses, kristietībā vienmēr bija cilvēki, kas ar Kristus darba “tīro vēsturiskumu” nesamierinājās. Viņiem likās, ka evaņģēliji šķietami gan attēlo kādu vēsturisku notikumu, bet vai tik aiz šīs vēsturiska veida ziņu sniegšanas neslēpjas kaut kas pavisam cits? Vai šie notikumi, kas ir attēloti kā vēsturiski atgadījumi, kā zināmā Jēzus no Nācaretes liktenis, cilvēkam, kurš ir iepazinies ar mistiskajām iekšējām izjūtām, nešķiet noslēpumaini pazīstami? Vai tikai evaņģēliji nav to iekšējo notikumu attēlojums, kas visur un vienmēr var norisināties kāda mistiķa dvēselē? Tad evaņģēliji šķiet kā “mistikas bilžu grāmatas”, kas vēsturiska vēstījuma ietērpā patiesībā attēlo laika gaitā, nozīmīguma ziņā, nemainīgo. Dievs pie krusta, - vai gan katrā cilvēkā nav krustā piesists Dievs? Un vai gan cilvēkā krustā piesistais Dievs arī nevarētu būt spējīgs piedzīvot augšāmcelšanos un debesbraukšanu? Šādā veidā raugoties, šķiet, ka vēl daža laba lieta ir “caurredzama”.

Tā varēja ieviesties noskaņojums : Ko gan mums līdz kāda bērna piedzimšana pirms daudziem simtiem gadu Betlēmē, ja cilvēkā pašā šī “Dieva piedzimšana” nenotiek? Vēsturiskā Golgātas notikumu nozīme izbālēja iepretī tiešajai iekšējo mistisko izjūtu svelmei.

Šodien ar antropozofiskās atziņas palīdzību abus šos viedokļus mēs varam aplūkot kopīgi augstākā vienotībā. Pretstats - starp “nejaušām vēsturiskām patiesībām” (Lessings), kuras var pieņemt svinīgi pakļaujoties uz kāda vēstījuma autoritāti un laika gaitā nemainīgi nozīmīgajām patiesībām, kuras katrs cilvēks var piedzīvot savā mistiskajā iekšējā patstāvībā, - pareizi izprastā kristiānismā nemaz nepastāv. Kristus notikumi, neapstrīdot to vēsturiskumu, nemaz nebija “nejauši”

atgadījumi. Kristus ienāca vēsturē kādā noteiktā brīdī un dzīvoja kā vēsturiska persona, bet providence šos noteikumus bija izkārtījusi tā, ka vienlaikus tajos bija saskatāmas laika gaitā nemainīgās patiesības, kuras attiecas uz cilvēku viņa visdziļākajā būtībā. Bija runa par vārda tapšanu par miesu. Bet tieši vārda! (Aber eben des Wortes!) Te varēja sekot savukārt arī kāda miesas tapšana par vārdu. Atgadījumi ar Kristu, ar visu savu vēsturisko realitāti (“zem Poncija Pilāta”), reizē ir attēli, kas ļauj saskatīt dziļas cilvēka būtības mistērijas. Tā, piemēram, nāve pie krusta nav nejaušība, tai ir liela nozīme. Kristiešu pretinieks Celzs bija tādās domās, ka - ja Kristus, krustā piesišanas vietā, - būtu ticis pakārts, tad kristieši, tā vietā, lai runātu par svēto krustu, būtu runājuši par “svētlaiques virvi”. Bet tā tas nav. Tieši krustam, kā cilvēka stāva pamatformai, piemīt kāda noslēpumaina vērtība attēla ziņā, rūnu vērtība. Tas bija ar providences ziņu, ka Pestītājam bija jāmirst krusta nāvē. Pats Kristus šinī veidā to iepriekš ir paredzējis (ciešanu pasludināšana). Jāņa evaņģēlijā ir sacīts: ”To viņš sacīja par zīmi tam, kādā nāvē viņš miršot.” Šajos liktenīgajos notikumos nav nekādu nejaušību, bet augstāka dievišķa nepieciešamība. Citādi notikt nevarēja.

Tā kā šie notikumi ir transparenti, tad tie ir, tā sakot, “mistiski lietojami”. Tie ir izkārtoti tā, lai cilvēki mistiskā iekšējā veidā tos izjustu un patiešām organiski apgūtu. Par šo mistisko pielietojamību zināja Pāvils, ja viņš runā par kādu - “kopā ar Kristu krustā piesišanu”, “miršanu”, “tikšanu apglabātām”, “augšāmcelšanos”, tādējādi nemaz neapstrīdot Golgātas notikuma vēsturisko nozīmi. Tieši Pāvils taču ir sacījis : “Ja Kristus nebūtu augšāmcēlies, tad mūsu ticība būtu mazvērtīga (wesenlos)”.

Evaņģēliji ziņo par kādu faktu, ar kuru kāds līdz tam uz Zemes neizpaudivies spēks parādījās iedarbības lokā zemes cilvēka plašajā sfērā. Šis fakts bija laikmetu nomaiņa. Pasaule pēc tās bija savādāka nekā iepriekš. Augšāmcelušos kopš tā brīža ir iespējams atrast kā reālu personīgi sastopamu būtni un mistiski uzņemt iekšējā pārdzīvojumā. Viņš, tam dievišķīgumam, kas cilvēkā vēl bija sastopams kopš paradīzes laikiem, pievienojās kā jauns “papildus spēks”.

Jāatzīst, ka, no vienas puses, piedzimšana Betlēmē mums neko nedotu, ja tai nesekotu Kristus piedzimšana paša dvēselē. Bet, no otras puses, šī iekšējā Dieva piedzimšana pilnā apjomā neīstenotos bez tā, kas noticis Palestīnā. Augšāmcelšanās mums neko nelīdzētu, ja tā joprojām paliktu ārpus mums un nekļūtu par mūsu iekšējo pārdzīvojumu. Bet tā to nespētu, ja Jāzēpa un Arimātijas dārzā nebūtu norisinājies šis notikums. Toreizējais notikums ir vēsture, kas atsevišķa kristieša iekšējā pasaulē varētu izpausties kā mistiski padziļināta pārdzīvojuma formas spēks un substance.

Tā būtu nepamatota ierobežošanās, ja personīgā Es dēļ mistisko iespēju gribētu noraidīt. Mistiskais, iekšēji padziļināta pārdzīvojuma izpratnē, nebūt nav saistīts ar personiskuma izdzīšanu (Auslochen des Personhaften). Tā tas gan bija pirms kristietības, tā tas vēl notiek tagad ārpus saskares ar kristiānismu. Šodien ir svarīgi atzīt, ka cilvēka Es ir apveltīts ar dziļākām iespējām. Es nenožīmē vienīgi iespēju izolēties, norobežoties; tieši tādēļ pastāv arī iespēja, apzināti pie sevis ieaicināt to, kas atrodas viņam ārpusē, uzņemt to “slēgtās” personas vissvētākajā vietā, “iekšēji to satvert” (Novalis). Jāņa evaņģēlijs ir pilns ar šo esīgo, personīgo mistiku. Jāņa “iekš” (“in”) priekšnoteikums ir tieši šis ar atslēgas funkcijām apveltītais Es spēks, kas ieslēdz, ierobežo, bez kura šis

personīgi iekšējās telpas nebūtu. Vienīgi tas, kurš apzināti spēj noslēgties, var arī apzināti atvērties. Īsto Es būtību raksturo tas, ka tā spēj norobežoties un šīs robežas tad pati atvērt : “Es Tēvā un jūs manī un es jūsos”.

Kristīgā mistika, kāda tā ir sastopama pie Pāvila un Jāņa, ir “Es mistika”, tikpat tāla no iegrimšanas vienveidīgajā pirmatnībā, pašam sevi pazaudējot, kā no musulmaņu mūku dievapsēstības. Šinī ziņā Es mistika vienlaikus ir priekšnoteikums tam, ko Jaunajā testamentā sauc par “agape”, par “mīlestību” kristīgajā izpratnē.

Apokaliptiskās izredzes.

Cilvēks, kurš atveras Kristus būtībai, ir uzsācis egoistiskās Es karikatūras pārvarēšanas ceļu. Glābšanās no egoisma neizpaužas Es zaudēšanā, bet gan nesavtīgā Es spēcīnāšanā. Savtība un Es no senseniem laikiem nekad kopā nav saderējušies. Mums tas šķiet tikai tādēļ, ka mēs Es vispirms esam iepazīnuši tikai tā izkropļotajā veidā, kādu tam ir piešķīrusi grēkā krišana. Tikai Kristū tīrais Dieva iecerētais “Es Esmu” pirmo reizi uz Zemes parādījās nesaduļķotajā veidā, un tad tas atklājās kā nesavtīgas, mīlestības pilnas pašreizējās uzpurēšanās orgāns. Kurš patiešām var sacīt “es esmu”, pieder sev pašam arī savas būtības dziļākajā līmenī, pats sevi ir atradis un kļuvis sev par noteicēju. Tikai tādēļ viņš arī spēj viscēlākā nozīmē sevi izdalīt un atdāvināt. Īsti “dot” var vienīgi no tā, kas pieder pašam (nur vom Eigen). Vienīgi tāds, kāds bija Kristus, kurš iekšēji tā sev pašam piederēja, varēja sevi tā dot, varēja sacīt šo cildeno “Nemiet”. Un šis tik bieži

egoistiski lietotais vārdiņš “mans” izklausās pavisam savādāk, ja to izrunā liels nesavtīgs Es : “Savu mieru es jums dodu”. “Nemiet manu miesu, manas asinis.”

Pakāpeniska Kristus impulsa uzņemšana vienlaikus nozīmē arvien pilnīgāku atsvabināšanos kopš grēkā krišanas. Vienīgi šinī grēka slimības dziedināšanas un atveseļošanās procesā, par kuru mums jāpateicas Kristum, cilvēks tuvojas savam īstajam Dieva paredzētajam veidam. Pirms grēkā krišanas viņš vēl sapņoja nedalītā vienotībā ar Dievu, taču pilnvērtīgu cilvēkbūtni raksturo apzināšanās par viņas piederību cilvēcei. Viņa to iegūst un apstiprina ar grēkā krišanu atraudamās no Dieva sapņa (aus dem Gottestraum), ciezdama no grēka slimības un “Kristū” to pārvarēdama. Vienīgi, pārvarēdama kādu nāvētāju slimību, cilvēktapšana sasniedz savu mērķi, - tas ir šis Dieva cilvēkieces lielais risks. Bet šausmīgajiem draudiem, ka šī slimība cilvēku varētu nonāvēt, pirms viņš to pārvarēdams ir kļuvis stiprāks, - pret šiem draudiem, no otras puses, kā dziedinātājs faktors, vēršas Kristus upuris. Pateicoties šim upurim, Dieva pieļautais ļaunums var rast savu jēgu tādējādi, ka tas, Kristus impulsa piepildīto cilvēku “izmantots” un pārvērsts, tikai tagad labajam piešķir pamatojumu un dziļumu, degsmi un sirsnību. No pārvērstā ļaunuma varētu iznākt “diezgan liels labums”.

Varētu iznākt, - nevajadzētu. Atkal mēs atrodamies pie robežas, kuru dievišķā visuvarenība sev ir pati nospraudusi - par labu mūsu brīvībai. Kristietības vēsturē ir ieviesusies liela traģika un vaina, jo šis brīvības noslēpums netika izprasts, un cilvēki kristiānismam gribēja piepalīdzēt ar spēku, dažkārt, droši vien, vislabāko nodomu rosināti.

Tādēļ, kā jau iepriekš mēs esam aizrādījuši, nekāds iebildums pret kristietību nav tas, ka pasaulē turpina darboties ļaunums. Jā, ka tas pat kāpinās. Grēkā krišanas attīstība turpinās, atsvešināšanās no dievišķā pirmsākuma turpinās - visur tur, kur neiesniedzas Kristus dziedinātājspēks, kur cilvēki to “nepielaiž klāt”. Līdzīgi ratiem, kas pa nogāzi ripo uz leju, saskaņā ar inerces likumu turpinādami kustēties, turpinās arī grēkā krišana.

Kristiānismam ir vispieņemamākais pasaules uzskats kāds vien var būt, - tajā ziņā, ka esošo realitāti tas spēj saskatīt pilnā apjomā bez svītrojumiem un retušēšanas. Ielūkojoties Kristus ciešanās tas pavisam skaidri pazīst tumsas varu, bet tas pazīst arī realitātes otru pusi : atpestīšanas spēku. Tikai tas, kurš pazīst grēkā krišanu un Kristu, var sev izveidot atbilstošu priekšstatu par cilvēces vēstures faktoriem.

Jāņa atklāsme “Apokalipse”, zina par pieaugošā Ļaunuma noslēpumu. Ja Kristus ilgstoši tiek noraidīts, no bezdibeņa izkāpj “zvērs”, zemcilvēka iespējamība. Bet tā ir šī pieaugošā apokaliptiskā Ļaunuma misija : “provocēt” šo gluži lielo labumu, to izaicināt un līdz ar to tā īstenošanā tieši palīdzēt.

Tāpat kā pieaug Ļaunums, tā arvien vairāk jāpieaug arī kristiānismam. tam jāklūst arvien “pilngadīgākam”, apzinātākam un skaidrākam, arvien spējīgākam pārtapt (immer wandlungsmachtiger). Vienīgi apokaliptiskais kristiānisms spēs mūs izvadīt caur apokaliptisko likteni. Tas mums palīdzēs pareizi uztvert apokaliptisko “Kristus atkalatnākšanu”. Ko tas nozīmē : Kristus nāk atkal? vai tad viņš kopš augšāmcelšanās nav “pie mums ik dienas?” Taču līdz šim viņa klātbūtne cilvēkiem bija vairāk vai mazāk apslēpta. Līdz ar kristīgās apziņas progresēšanu, pakāpeniski jāattīstās gaišredzības orgāniem, dvēseles acīm, gara acīm un cilvēkiem jāpalīdz nonākt tiešā saskarē ar

pārjutekliski klātesošo Kristu. Tam jānotiek līdzīgā kārtā, kā augšāmcēlušos saskatīja Pāvils - “par agru piedzimušais” - un savu, viņam tik svarīgo, zināšanu par Kristu ieguva nevis no apustuļu vēstījuma, bet no iedzimitas tiešas atklāsmes. Tātad Kristus “nākšana” ir viņa jau apslēptās klātesmes ienākšana cilvēku nomoda apziņā. Viņš arvien vairāk atklājas kā realitāte, kas atrodas klātienē. “Apokalipse” nozīmē : atsegšana. Apslēptā klātesme kļūst saskatāma.

Kristiešu apvienībai ir uzdevums - ar savu kultu, kas atbilst pašreizējam apziņas līmenim, kalpot šai Kristus atkalnākšanai. Savā sakramentālajā darbībā tā Zemes modernajai cilvēcei, kura atrodas “telpā bez Dieva klātnības” augšāmcēlušā klātnību varētu palīdzēt sabiezināt (verdichten), Viņa klātesmi padarīt jūtāmāku un piedalīties dvēseles un garu acu izveidošanā, ar kurām mums vajadzētu ieskatīties Kristus sfērā. Šīs Jauno laiku kultiskās sfēras centrālo vietu ieņem atjaunotais altāra sakraments “cilvēku svētīšanas rituāls” (“Menschen Weihe - Handlung”). Šinī nosaukumā principā izpaužas cilvēka mīklas kopsakarība ar Kristus noslēpumu, kristiānisma un cilvēces kopsakarība. Tas izsaka to, ka “cilvēki” mēs vēl neesam. Cilvēkam būt ir augsts mērķis. Sasniegt to mēs varam vienīgi tad, ja mēs pie Kristus turamies, ja mēs ar visu savu būtību, ar miesu un asinīm, meklējam komūniju ar Viņa būtību. Tad Viņš mūs svētī kļūšanai par cilvēkiem, par cilvēkiem, kurus drīkst saukt par Dieva attēlu.

Par Rudolfu Frīlingu:

<http://biographien.kulturimpuls.org/detail.php?&id=440>

